

فصل دوم

خلاصه رویدادهای اقتصادی ایران

اقتصاد ایران برنامه سوم توسعه اقتصادی (۱۳۷۹-۱۳۸۳) را علی‌رغم نا آرامی‌ها، تنش‌ها و فشارهای بین‌المللی با عملکرد نسبتاً مطلوبی پشت سر نهاد. طی سالهای برنامه سوم وضعیت اقتصادی کشور از ثبات و رشد پایداری برخوردار گردید که بخشی از آن معلول تحولات سیاستی و مقررات‌زدایی‌های گسترده در راستای فراهم کردن نقش‌آفرینی بخش خصوصی و بخش دیگر آن ناشی از تحولات مثبت مربوط به قیمت نفت در بازارهای جهانی بوده است. نظام تجارت خارجی با تجدید نظر اساسی در الگوی تعرفه‌های تجاری و افزایش آزادی عمل در نحوه مدیریت منابع ارزی صادرکنندگان، گامهای اساسی به سوی نظام تجارت آزاد برداشت. از مهمترین دست‌آوردهای اقتصاد ایران طی سالهای برنامه سوم می‌توان به اجرای موفقیت‌آمیز سیاست یکسان‌سازی نرخ ارز، منسجم نمودن بازار ارز کشور در قالب بازار بین بانکی و محدود کردن بازار غیررسمی، کاهش مراحل اجرایی تجارت خارجی، تشکیل حساب ذخیره ارزی و بهبود ترکیب تعهدات خارجی کشور اشاره نمود. بورس اوراق بهادار نیز در این مدت از رونق نسبی خوبی برخوردار بود و با افتتاح بورس کالاهای کشاورزی، تالارهای اختصاصی و بسط و گسترش تالارهای منطقه‌ای، امکان حضور فعال‌تر سرمایه‌گذاران در بورس فراهم شد. در نتیجه اجرای بسیاری از برنامه‌های اصلاحات ساختاری، عملکرد شاخصهای اقتصادی برنامه سوم نسبت به برنامه پیشین از وضعیت بهتری برخوردار بود.

مقایسه اهداف و عملکرد اقتصاد کشور طی برنامه سوم توسعه

(درصد)

برنامه سوم		متوسط عملکرد برنامه دوم	
هدف رشد سالانه	متوسط عملکرد		
۶/۰	۵/۵	۳/۲	رشد سالانه تولید ناخالص داخلی به قیمت پایه
۷/۱	۹/۵	۸/۰	رشد سرمایه گذاری
۱۵/۹	۱۴/۱	۲۵/۶	نرخ تورم
۱۰/۷-۱۲/۶	۱۲/۵	۱۲/۰	نرخ بیکاری (۱)

۱- متوسط عملکرد برنامه دوم و سوم براساس آمار نرخ بیکاری مرکز آمار ایران می‌باشد. رقم مربوط به هدف رشد سالانه برنامه سوم مربوط به سال آخر برنامه در قالب دو سناریوی حداقل و حداکثر بیکاری بوده و توسط سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی محاسبه شده است.

اقتصاد ایران آخرین سال اجرای برنامه سوم توسعه را در حالی پشت سر گذاشت که رشد اقتصادی همچنان بالا بود، لیکن با شتاب کمتری به روند خود ادامه داد. در سال مورد بررسی روند ملایم افزایش قیمت نفت همراه با سیاستهای متخذه دولت باعث شد تا علی‌رغم رکود نسبی حاکم بر اقتصاد جهان و تحولات نامساعد سیاسی در منطقه خلیج فارس و مشکلات ساختاری واحدهای تولیدی و خدماتی، اقتصاد ایران در مسیر رشد مثبت از لحاظ تولید و سرمایه گذاری قرار داشته باشد. همچنین ثبات نسبی بازار مالی داخلی و پایداری بخش خارجی که عمدتاً ناشی از افزایش قیمت جهانی نفت بود، نقش عمده‌ای را در ایجاد فضای رشد در اقتصاد کشور ایفا کرد.

در سال مورد بررسی کاهش نرخ بیکاری و ایجاد اشتغال همچنان مهمترین چالش پیش روی اقتصاد ملی بود. شکاف موجود میان عرضه و تقاضای نیروی کار، وجود مشکلات ساختاری از بعد عرضه، ضعف سرمایه‌گذاری در فعالیتهای اشتغال‌زا و

وجود نارساییهایی در زمینه قوانین مرتبط از جمله مسائل مطرح در بازار کار بود. به منظور مواجهه با بحران بیکاری تکالیف مشخصی در قالب مواد قانون برنامه سوم و قوانین بودجه سنواتی بر عهده دولت و سیستم بانکی گذارده شد. برای این منظور تسهیلاتی از سوی سیستم بانکی کشور تحت عنوان تسهیلات تکلیفی، تسهیلات قرض الحسنه به موجب ماده ۵۶ قانون برنامه سوم توسعه، تسهیلات اعطایی از محل حساب ذخیره ارزی و همچنین اعتبارات اشتغالزایی تحت عنوان وجوه اداره شده به بخشهای مختلف اقتصادی اعطا شد. این وجوه عمدتاً جهت تامین سرمایه در گردش واحدهای تولیدی و اجرای طرحهای توسعه‌ای و طرحهای جدید اشتغالزا مورد استفاده قرار گرفت.

در سال ۱۳۸۳ تحولات بازار جهانی نفت و نیز اجرای تدریجی مقررات جدید تسهیل تجارت خارجی که در راستای تحقق اهداف برنامه سوم توسعه بود، به همراه افزایش شتابان واردات تراز پرداختهای کشور را متاثر ساخت. در این سال، روند مبادلات اقتصادی کشور با اقتصاد جهانی به گونه‌ای تنظیم شد که حسابهای عمده ترازپرداختها با مازاد روبرو بود. رشد قابل ملاحظه عواید ارزی صادرات نفت و گاز عامل اصلی رشد مازاد تراز بازرگانی و افزایش قابل توجه ذخایر ارزی کشور به رغم تشدید واردات بود. آزادسازی فضای تجارت خارجی در سالهای اخیر به همراه عدم تعدیل متناسب نرخ ارز در سال ۱۳۸۳ موجب تداوم روند افزایشی سالیان اخیر واردات در سال مذکور شد. رشد فزاینده کسری حساب خدمات و واردات سبب شد شرایط مساعد بازار جهانی نفت تاثیر کمتری بر ترازپرداختهای خارجی کشور بر جای گذارد. سیاستهای ارزی و تجاری سالهای گذشته در راستای مقرراتزدایی و تشویق و تسهیل مبادلات خارجی نظیر یکسان سازی نرخ ارز، تجمیع عوارض و ارائه جواز صادراتی در سال ۱۳۸۳ نیز تداوم یافت. برآیند تحولات اقتصادی و رشد و توسعه اقتصاد کشور موجب ادامه روند رو به رشد تجارت خارجی در سال مورد بررسی شد. به نحوی که اغلب متغیرهای اساسی تجارت گمرکی کشور در این سال روندی فزاینده و صعودی داشته‌اند. درآمد ارزی نفتی علاوه بر اینکه امکان تامین هزینه‌های ارزی پیش بینی شده در قانون بودجه سال ۱۳۸۳ را فراهم آورد، از مازاد قابل توجهی نیز برخوردار شد که پس از تامین الزامات قانونی، مابقی آن به حساب ذخیره ارزی واریز گردید. به این ترتیب، مانده قابل استفاده اندوخته این حساب در پایان سال یاد شده پس از برداشت طبق تبصره‌ها و تکالیف بودجه‌ای و پرداخت تسهیلات بالغ بر ۹/۵ میلیارد دلار گردید. همچنین در این سال وضعیت حساب سرمایه ترازپرداختهای کشور از مقطع پایانی بازپرداخت دیون ارزی استمهالی به همراه مطلوبیت سرمایه‌گذاری در بازارهای مالی کشورهای در حال توسعه نظیر ایران بهبود چشمگیری یافت.

در سال ۱۳۸۳ مهمترین سیاستهای اتخاذ شده در بخش پولی کاهش مجدد نرخ سود مورد انتظار تسهیلات بانکی و افزایش سهم مصارف آزاد بانکها در اعطای تسهیلات بانکی بود. در سال مذکور سیاستگذار پولی با هدف تحرک بخشیدن به سرمایه‌گذاری، کاهش هزینه‌های تولید و در نهایت افزایش فعالیتهای تولیدی، نرخ سود مورد انتظار تسهیلات اعطایی بانکهای دولتی در هر یک از بخشهای صنعت و معدن و صادرات را نسبت به سال ۱۳۸۲، یک واحد درصد کاهش داد. همچنین براساس قانون بودجه سال ۱۳۸۳، بانک مرکزی مکلف شد کل اعتبارات و تسهیلات ریالی سیستم بانکی در سال مذکور و نسبت اعتبارات و تسهیلات بلندمدت به کوتاه‌مدت و برنامه‌های اعتباری و تسهیلات نظام کشور را براساس میزان سپرده‌های جاری و سرمایه‌گذاری، پس از کسر تعهدات و سپرده قانونی به نحوی تنظیم و اجرا نماید که اهداف رشد اقتصادی و مهار تورم منظور در قانون برنامه سوم توسعه تحقق یابد. در این راستا، طبق مصوبه شورای پول و اعتبار و تصویب هیات وزیران، بانکهای دولتی در سال مورد بررسی مجاز گردیدند، معادل ۴۵ درصد از افزایش در مانده تسهیلات بخش غیردولتی را خارج از نسبتهای مربوط به سهم بخشها به صورت تسهیلات اعطا نمایند.

مجموعه اقدامات و سیاستهای اقتصادی اتخاذ شده در سال ۱۳۸۳ سبب گردید که رشد تولید ناخالص داخلی به قیمتهای ثابت سال ۱۳۷۶ در این سال به ۴/۸ درصد بالغ گردد. بخشی از این افزایش تولید به ظرفیت سازی اقتصاد در قالب

تشکیل سرمایه ثابت ناخالص داخلی شامل ماشین آلات و ساختمان انجامید و موجب شد تا تشکیل سرمایه ثابت ناخالص داخلی در این سال نسبت به سال قبل معادل ۷/۰ درصد رشد نماید. از سوی دیگر رشد درآمد ملی در مقایسه با رشد نسبتاً ثابت جمعیت کشور سبب گردید تا در سال ۱۳۸۳ درآمد سرانه کشور به قیمت‌های جاری و ثابت سال ۱۳۷۶ به ترتیب با رشدی معادل ۲۵/۳ و ۷/۹ درصد نسبت به سال قبل به ۱۷۷۹۵ و ۵۵۱۸ هزار ریال برسد.

در سال ۱۳۸۳ ادامه سیاست‌های حمایتی دولت در بخش کشاورزی در قالب توزیع نهاده‌های تولید به قیمت حمایتی، خرید تضمینی محصولات اساسی کشاورزی و پرداخت تسهیلات بانکی با نرخهای ترجیحی به رغم کاهش حجم کل بارندگی در کشور موجب افزایش مجموع تولید محصولات زراعی گردید. در نتیجه مجموع تولید غلات شامل گندم، جو، برنج و ذرت دانه‌ای، نسبت به سال زراعی قبل ۵/۰ درصد افزایش نشان داد. تولیدات دامی نیز با رشد همراه بود. در سال مورد بررسی با افزایش قیمت تضمینی خرید گندم به میزان ۱۳/۳ درصد میزان خرید آن از کشاورزان توسط دولت به ۱۱/۲ میلیون تن رسید که نسبت به سال قبل از آن معادل ۶/۷ درصد رشد نشان می‌دهد. در مجموع در این سال تولید گندم با حدود ۱/۱ میلیون تن افزایش نسبت به سال قبل به ۱۴/۶ میلیون تن رسید که یک درصد بیش از رقم پیش بینی شده در برنامه سوم برای این سال می‌باشد. با این حال تولید محصولات باغی در این سال با کاهش روبرو بود.

در سال ۱۳۸۳ در چارچوب رعایت سهمیه تولید تعیین شده از سوی اوپک میانگین تولید نفت خام ایران با ۴/۹ درصد افزایش به ۳/۹ میلیون بشکه در روز رسید. در این سال صادرات نفت خام ایران با ۶/۵ درصد رشد به ۲/۶ میلیون بشکه در روز افزایش یافت و صادرات فرآورده‌های نفتی با ۷/۶ درصد کاهش به ۲۶۱ هزار بشکه در روز رسید. در این سال تولید برق کشور با رشدی معادل ۸/۱ درصد به ۱۶۲/۰ میلیارد کیلووات ساعت و مصرف برق کشور نیز با ۸/۵ درصد افزایش به ۱۲۵/۵ میلیارد کیلووات ساعت رسید.

افزایش درآمدهای نفتی و به دنبال آن افزایش واردات مواد اولیه و واسطه‌های مورد نیاز بخش صنعت سبب گردید تا ارزش افزوده در بخشهای صنعت و معدن در سال ۱۳۸۳ به قیمت‌های ثابت سال ۱۳۷۶، به ترتیب معادل ۱۲/۰ و ۸/۸ درصد نسبت به سال قبل افزایش یابد که در مقایسه با اهداف برنامه برای این سال به مراتب در سطح بالاتری قراردارد. در این سال تداوم راهکارهای مورد نظر برنامه سوم جهت حمایت از بخش خصوصی و رویکردهای ویژه دولت طی سالهای اخیر از جمله استفاده از سازوکار وجوه اداره شده و اعطای تسهیلات ارزی از محل حساب ذخیره ارزی شرایط نسبتاً مناسبی برای رونق فعالیتهای صنعتی و معدنی و افزایش سرمایه‌گذاری بخش خصوصی فراهم نمود. به طوری که شاخص تولید کارگاههای بزرگ صنعتی کشور طی این سال در مقایسه با سال قبل ۱۲/۹ درصد رشد داشت و تولید اغلب کالاهای صنعتی با افزایش همراه بود. طبق آمار پروانه‌های بهره‌برداری صادرشده توسط وزارت صنایع و معادن، حجم سرمایه‌گذاری صورت گرفته برای طرحهای جدید صنعتی که به بهره‌برداری رسیده‌اند به میزان ۷۳/۷ درصد نسبت به سال قبل افزایش نشان می‌دهد. همچنین تعداد، میزان سرمایه‌گذاری و اشتغال جوازهای تاسیس صادرشده نیز از رشدهای قابل ملاحظه‌ای برخوردار بود.

در سال ۱۳۸۳ فعالیتهای بخش ساختمان تحت تاثیر رکود بخش مسکن با کاهش همراه بود. ارزش افزوده و تشکیل سرمایه ثابت ناخالص بخشهای مذکور به ترتیب نسبت به سال قبل ۴/۱ درصد و ۳/۵ درصد کاهش نشان داد. با افزایش حجم تسهیلات اعطایی شبکه بانکی و موسسات اعتباری به بخش ساختمان و مسکن مانده تسهیلات اعطایی به بخش غیردولتی به تفکیک «ساختمان» و «مسکن» در پایان سال ۱۳۸۳ نسبت به مقطع مشابه سال قبل به ترتیب معادل ۳۸/۲ و ۲۷/۲ درصد رشد نشان داد. به رغم افزایش حجم سرمایه‌گذاری بخش خصوصی در ساختمانهای جدید مناطق شهری، عملکرد واقعی بخش خصوصی در تولید مسکن به دلیل رکود معاملاتی در بازار مسکن و افزایش هزینه‌های تولید در این بخش نسبت به سال قبل با کاهش روبرو بود. به طوری که بخش خصوصی در این سال به تکمیل ۱۴۶/۹ هزار دستگاه ساختمان نیمه تمام با زیربنای ۵۵/۶

میلیون متر مربع و ساخت ۱۳۹/۵ هزار دستگاه ساختمان جدید با زیربنای ۵۶/۲ میلیون مترمربع در مناطق شهری قناعت نمود. همچنین در سال مذکور تعداد واحدهای مسکونی تکمیل شده توسط بخش خصوصی در مناطق شهری به ۴۰۲/۵ هزار واحد محدود شد که نسبت به سال قبل ۱۳/۰ درصد کاهش نشان می‌دهد.

در سال ۱۳۸۳ بودجه کل کشور همانند سالهای ۱۳۷۹ تا ۱۳۸۲ در چارچوب برنامه سوم و بدون استقراض از سیستم بانکی تهیه و تنظیم شد. بر اساس قانون بودجه سال ۱۳۸۳ کل کشور، درآمدها شامل درآمدهای مالیاتی و سایر درآمدهای بودجه عمومی دولت (به استثنای درآمدهای اختصاصی و با احتساب رقم مصوب شفاف سازی قیمت حاملهای انرژی) و پرداختهای هزینه‌ای (به استثنای پرداختهای اختصاصی و با احتساب رقم مصوب شفاف سازی قیمت حاملهای انرژی) به ترتیب معادل ۲۲۲۶۶۵/۸ و ۳۲۶۳۳۹/۷ میلیارد ریال بود. در نتیجه تراز عملیاتی مصوب با ۱۰۳۶۷۳/۹ میلیارد ریال کسری مواجه بود. همچنین دریافتی‌ها و پرداختی‌های مصوب از محل واگذاری و تملک داراییهای سرمایه‌ای (بدون دریافتها و پرداختهای اختصاصی) در سال مورد بررسی نیز به ترتیب ۱۵۰۸۳۳/۷ و ۱۰۷۴۶۶/۰ میلیارد ریال بود. بدین ترتیب، مجموع تراز عملیاتی و خالص واگذاری داراییهای سرمایه‌ای مصوب با ۶۰۳۰۶/۳ میلیارد ریال کسری روبرو بود و پیش بینی گردید تماماً از محل خالص واگذاری داراییهای مالی تامین شود.

براساس ارقام عملکرد بودجه سال ۱۳۸۳، در سال مذکور درآمدهای دولت شامل درآمدهای مالیاتی و سایر درآمدهای دولت (بدون احتساب رقم شفاف سازی قیمت حاملهای انرژی و درآمدهای اختصاصی) به رقمی در حدود ۱۰۳۵۸۷/۳ میلیارد ریال رسید که در مقایسه با رقم بودجه مصوب، معادل ۸۷/۳ درصد تحقق داشت و در مقایسه با رقم مشابه سال قبل در حدود ۳۱/۴ درصد افزایش یافت. پرداختهای هزینه‌ای دولت (بدون احتساب رقم شفاف سازی قیمت حاملهای انرژی و پرداختهای اختصاصی) نیز به ۲۳۱۹۲۳/۱ میلیارد ریال رسید که در مقایسه با رقم مشابه سال قبل از ۳۰/۱ درصد رشد و در مقایسه با رقم بودجه مصوب از ۴/۳ درصد مازاد تحقق برخوردار بود. بدین ترتیب براساس عملکرد ارقام درآمدها و پرداختهای هزینه‌ای دولت در سال ۱۳۸۳ تراز عملیاتی بودجه دولت با ۱۲۸۳۳۵/۸ میلیارد ریال کسری مواجه گردید.

در سال ۱۳۸۳ دریافتی‌های دولت از محل واگذاری داراییهای سرمایه‌ای معادل ۱۵۱۴۱۳ میلیارد ریال بود که در مقایسه با رقم مصوب معادل ۰/۴ درصد مازاد تحقق و در مقایسه با رقم مشابه سال قبل ۱۷/۳ درصد افزایش نشان داد. در این سال تملک داراییهای سرمایه‌ای (پرداختهای عمرانی) نیز معادل ۷۲۳۰۶/۳ میلیارد ریال بود که در مقایسه با رقم مشابه سال قبل ۲/۰ درصد کاهش یافت و در مقایسه با رقم مصوب تنها از ۶۷/۳ درصد تحقق برخوردار شد. بدین ترتیب، خالص واگذاری داراییهای سرمایه‌ای در سال ۱۳۸۳ معادل ۷۹۱۰۶/۷ میلیارد ریال بود.

با توجه به مراتب مذکور مجموع تراز عملیاتی و خالص واگذاری داراییهای سرمایه‌ای در سال ۱۳۸۳ معادل ۴۹۲۲۹/۲ میلیارد ریال کسری داشت که در مقایسه با رقم مصوب بودجه در حدود ۱۸/۴ درصد کمتر تحقق یافت. کسری بودجه دولت عمدتاً از محل خالص واگذاری داراییهای مالی شامل فروش اوراق مشارکت، وصولی از محل واگذاری شرکتهای دولتی، اصل وامهای داخلی، برگشتی از پرداختهای سال قبل و استفاده از موجودی حساب ذخیره ارزی تامین گردید. در این سال نسبت تراز عملیاتی و سرمایه‌ای به تولید ناخالص داخلی ۳/۶ درصد بود.

در سال ۱۳۸۳ حسابهای عمده ترازپرداختها با مازاد و اغلب متغیرهای اساسی تجارت گمرکی کشور با روندی فزاینده و صعودی روبرو بودند. در سال مذکور تداوم ارائه تسهیلات ارزی و ریالی به صادرکنندگان کالا و خدمات، معافیت کامل از پرداخت مالیات و عوارض، اعطای یارانه‌ها و مشوقهای صادراتی به همراه برقراری ثبات نسبی در بازار ارز باعث شد تا صادرات غیر نفتی کشور با رشدی معادل ۱۳/۶ درصد به ۷۵۳۷ میلیون دلار در سال ۱۳۸۳ افزایش یابد. کل واردات کشور نیز با رشدی معادل ۲۹/۲ درصد به ۳۸۱۹۹ میلیون دلار در سال مذکور افزایش یافت. در نتیجه تراز بازرگانی خارجی کشور با احتساب

صادرات نفتی از ۵۶۵۳ میلیون دلار مازاد برخوردار گردید که نسبت به رقم مشابه سال قبل به میزان ۲۷/۶ درصد رشد نشان داد. در این سال تراز حساب جاری معادل ۱۴۴۲ میلیون دلار مازاد داشت و حساب سرمایه موازنه پرداختها نیز از مازادی معادل ۷۳۸۸ میلیون دلار برخوردار شد. در نتیجه خالص ذخایر خارجی بانک مرکزی و حساب ذخیره ارزی (موازنه کل پرداختها) در سال ۱۳۸۳ معادل ۸۷۳۱ میلیون دلار مازاد نشان داد. همچنین در این سال میزان خالص تعهدات بالقوه و بالفعل خارجی کشور (با احتساب بهره) از ۳۴/۷ میلیارد دلار در پایان سال ۱۳۸۲ به ۲۳/۵ درصد افزایش به ۴۲/۸ میلیارد دلار در پایان سال ۱۳۸۳ رسید. طی این دوره بدهیهای خارجی کشور با رشدی معادل ۳۹/۱ درصد به ۱۶۸۳۱ میلیون دلار افزایش یافت و سهم دیون کوتاه مدت خارجی از کل بدهیهای مذکور نیز با افزایش قابل ملاحظه‌ای همراه بود.

در سال ۱۳۸۳ نقدینگی در نتیجه افزایش پایه پولی و ضریب فزاینده نقدینگی نسبت به پایان سال قبل معادل ۳۰/۲ درصد رشد داشت که نسبت به رشد سال قبل (۲۶/۱ درصد) با افزایش روبرو بود. ترکیب نقدینگی در سال مذکور حاکی از کاهش سهم پول و افزایش سهم شبه پول در نقدینگی است. عمده‌ترین دلایل این تحول، کاهش تورم، افزایش نرخ سود واقعی بانکها و رکود حاکم بر بازار بورس بود. در این سال بدهی دولت به بانکها و موسسات اعتباری غیربانکی با ۴۲/۱ درصد افزایش نسبت به سال قبل به ۳۶۷۹۳/۷ میلیارد ریال رسید. دلیل این امر افزایش موجودی اوراق مشارکت بخش دولتی بانکها و افزایش سود سالهای آینده به تعهد دولت بود. طی سال ۱۳۸۳ عملکرد تسهیلات اعطایی بانکهای دولتی به بخش غیردولتی به گونه‌ای بود که بخشهای صنعت و معدن، مسکن و ساختمان و بازرگانی، خدمات و متفرقه (با احتساب مصارف آزاد) بالاتر از سهمهای مصوب شورای پول و اعتبار تسهیلات دریافت کردند. در سال مورد بررسی بانکهای غیردولتی و موسسات اعتباری به دلیل دور بودن از الزامات دولتی در اعطای تسهیلات و برخورداری از نرخهای سود بالاتر (نسبت به بانکهای دولتی) همچنان به موفقیت قابل ملاحظه‌ای در جذب سپرده‌های بخش غیردولتی دست یافتند، به طوری که سهم سپرده‌های جذب شده توسط بانکهای مذکور از کل سپرده‌های بخش غیردولتی سیستم بانکی از ۳/۴ درصد در پایان سال ۱۳۸۲ به حدود ۷/۰ درصد در پایان سال ۱۳۸۳ افزایش یافت.

شاخصهای فعالیت بورس اوراق بهادار تهران در سال ۱۳۸۳ در مجموع (با احتساب دوره‌های زمانی رونق و رکود نسبی) به لحاظ ارزش و تعداد سهام معامله شده، تعداد خریداران و شاخص کل قیمت، مالی و صنعت قابل ملاحظه بوده و از رشد چشمگیری برخوردار شدند اگرچه فعالیت بورس در سال مورد بررسی محدودتر از سال ۱۳۸۲ بود. در این سال با افتتاح بورس کالای کشاورزی، تالارهای اختصاصی و بسط و گسترش تالارهای منطقه‌ای، امکان حضور گسترده‌تر سرمایه‌گذاران در بورس فراهم شد.

در سال مورد بررسی انتشار اوراق مشارکت به منظور تامین مالی طرحهای عمرانی و اعمال سیاست پولی ادامه داشت. در این سال دولت و شرکتهای دولتی معادل ۱۶۷ هزار میلیارد ریال اوراق مشارکت (اعم از بودجه‌ای و غیر بودجه‌ای) برای اجرای طرحهای مربوط به آب، برق، راه و ترابری، پتروشیمی و غیره منتشر کردند که ۱۵/۶ هزار میلیارد ریال آن به فروش رسید. در این سال بانک مرکزی علاوه بر جایگزینی اوراق مشارکت سررسید شده (۱۶/۶ هزار میلیارد ریال) مبلغی معادل ۵ هزار میلیارد ریال نیز اوراق جدید منتشر کرد. بدین ترتیب از کل میزان اوراق مشارکت منتشر شده توسط بانک مرکزی (۲۱/۶ هزار میلیارد ریال) مبلغ ۲۰/۲ هزار میلیارد ریال به فروش رسید.

افزایش رشد نقدینگی و کاهش نرخ رشد اقتصادی موجب گردید که رشد شاخص ضمنی تولید ناخالص داخلی در سال مورد بررسی بیش از رشد آن در سال ۱۳۸۲ باشد. بدلیل افزایش واردات این افزایش عمدتاً در کالاها و خدمات غیرمصرفی انعکاس یافت، به طوری که نرخ تورم با اندکی کاهش نسبت به سال ۱۳۸۲ در سطح ۱۵/۲ درصد قرار گرفت.